

Wymagania edukacyjne z geografii.

Klasa 5

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.1.	Mapa źródłem informacji	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie jej elementy (treść, tytuł, skalę, legendę, siatkę kartograficzną); odczytuje informacje z mapy i planu, stosując legendę. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie północ i pozostałe kierunki świata; wyjaśnia, na czym polega zorientowanie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela różne rodzaje map (tematyczne, ogólnogeograficzne) i podaje ich przykłady. 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje zdobytą wiedzę do analizy map pod kątem ich przydatności w różnych sytuacjach, np. planowania podróży, zrozumienia zjawisk geograficznych itp.; potrafi krytycznie ocenić informacje zawarte na mapach różnego typu, analizując ich dokładność, skalę i przeznaczenie.
I.2.	Skala na mapach i planach	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie skali; odczytuje skalę z mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje sposoby zapisu skali na mapie (skala liczbowa, mianowana, podziałka liniowa); stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami. 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje tę samą skalę w różnej postaci (liczbowej, mianowanej, podziałki liniowej). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą skale; wyjaśnia na czym polega generalizacja mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje skalę map do rozwiązywania praktycznych zadań związanych np. z planowaniem podróży; analizuje, jak wybór skali wpływa na dokładność i rodzaj przekazywanych informacji na mapie.
I.3.	Ukształtowanie powierzchni na mapie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: wysokość bezwzględna, wysokość względna, poziomica; czyta treść mapy ogólnogeograficznej Polski, zwracając uwagę na zastosowaną skalę barw. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje wysokości bezwzględne z rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej; podaje przykłady map, gdzie stosuje się układ poziomic do przedstawienia rzeźby terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstają mapy poziomicowe i hipsometrycznej; oblicza wysokość względną między dwoma obiektami, np. podnóżem a szczytem. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje ukształtowanie terenu, posługując się mapą poziomową lub hipsometryczną; wyjaśnia dlaczego poziomicę na mapach się nie przecinają. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy poziomicowej lub hipsometrycznej analizuje i interpretuje rzeźbę terenu.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.4.	Południki i równoleżniki	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny oraz południki i równoleżniki. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata południk zerowy i 180° oraz równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; wskazuje na globusie i mapie świata półkule Ziemi i podaje ich nazwy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy południków i równoleżników, wyjaśnia pojęcia: siatka geograficzna i kartograficzna; stosuje skróty międzynarodowe kierunków świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego kształt południków i równoleżników różni się na globusie i na mapie; określa położenie obiektów na globusie i na mapie, podając półkule, na których się znajdują. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak system południków i równoleżników pozwala na precyzyjne określenie położenia każdego miejsca na Ziemi.
I.5.	Kontynenty i oceany	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kontynentów i oceanów; wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego; podaje wiek, w którym rozpoczęła się epoka wielkich odkryć geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje kontynenty i oceany pod względem ich powierzchni od największych do najmniejszych; podaje cechy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi (nizin, wyżyn i gór). 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe powody, dla których Europejczycy wyruszyli na trasy wielkich wypraw geograficznych; podaje przykłady wielkich odkrywców i podróźników oraz wskazuje na mapie trasy ich wypraw. 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje prostą mapę świata z zaznaczonymi kontynentami i oceanami, korzystając z narzędzi plastycznych lub cyfrowych; planuje wymaganą podróż dookoła świata, wskazując trasy morskie i kontynenty, które chciałby odwiedzić, uzasadniając swój wybór.
Podsumowanie działu I						
II.1.	Różnorodność krajobrazów w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie krajobrazu; wymienia elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu; podaje nazwy pasów krajobrazowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe; wskazuje na mapie położenie pasów krajobrazowych Polski; opisuje krajobraz, który widzi wokół domu lub szkoły; określa nazwę pasa krajobrazowego, w którym jest położona miejscowość, w której znajduje się szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które zdecydowały o dzisiejszym ukształtowaniu powierzchni Polski; wskazuje różnice między krajobrazem naturalnym a kulturowym i podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje na mapie położenie wybranych krain geograficznych; przedstawia główne cechy krajobrazów Polski i wykazuje ich różnicowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne krajobrazy Polski pod względem ich przyrodniczych i kulturowych aspektów, wykorzystując do tego mapy, atlasy oraz dodatkowe źródła informacji.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
II.2.	Krajobraz nadmorski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pobraża; ▶ wymienia nazwy głównych typów wybrzeży morskich w Polsce; ▶ podaje co najmniej dwa przykłady cech charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie Pobraża Szczecińskiego, Koszalińskiego i Gdańskiego; ▶ wskazuje na mapie położenie Wybrzeża Słowińskiego, w tym miast, jezior i Słowińskiego Parku Narodowego; ▶ rozpoznaje w opisach, filmach i na ilustracjach główne typy wybrzeży morskich w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady charakterystycznych zjawisk pogodowych występujących w pasie nadmorskim (sztorm, bryza); ▶ wskazuje cechy przyrodnicze i kulturowe krajobrazu Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje ze sobą wybrzeża wydmy i klifowe; ▶ charakteryzuje Słowiński Park Narodowy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia zależność między rozbudową mierzei a powstawaniem jezior przybrzeżnych; ▶ wyjaśnia zmienność kierunku wiania bryzy dziennej i nocnej.
II.3.	Krajobraz pojezierny	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pojezierzy; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Pojezierza Mazurskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Pojezierze Pomorskie, Pojezierze Wielkopolskie, Pojezierze Mazurskie; ▶ rozpoznaje Pojezierze Mazurskie w opisach, na filmach i ilustracjach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Pojezierza Mazurskiego: największe miasto regionu, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich oraz jeziora Śniardwy i Mamry; ▶ wyjaśnia związek między ukształtowaniem powierzchni pojezierzy a występowaniem w przeszłości lądolodu; ▶ podaje przykłady aktywnego wypoczynku i sportów, które można uprawiać na Pojezierzu Mazurskim. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego regionu i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między granicą pasa pojezierzy a granicą ostatniego zlodowacenia na terenie Polski; ▶ uzasadnia, dlaczego Pojezierze Mazurskie jest dla turystów ciekawym historycznie i przyrodniczo regionem Polski.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
II.4.	Krajobraz nizin środkowej Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego nizin środkowopolskich; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla pasa nizin środkowopolskich. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Nizinę Mazowiecką oraz największe miasta regionu; wymienia cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej; wyjaśnia pojęcia: pradolina, kotlina. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Nizina Śląska, Południowowielkopolska, Mazowiecka, Północnopodlaska, Południowopodlaska; wskazuje na mapie położenie parku narodowego utworzonego na obszarze Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Kotlinę Warszawską oraz rzeki: Wisłę, Narew, Pilicę, Bzurę, Wkrę, Bug; wyjaśnia pojęcia: meandry, starorzecza; wymienia cechy krajobrazu Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależność między rozwojem rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej a powierzchnią naturalnych lasów w tym regionie; wyjaśnia dlaczego na terenie Puszczy Kampinoskiej utworzono Kampinoski Park Narodowy.
II.5.	Krajobraz wielkomiejski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Warszawę; wymienia cechy dużego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Warszawie znajdują się siedziby najwyższych władz państwowych; charakteryzuje wybrane funkcje Warszawy; rozpoznaje na ilustracjach znane miejsca i budynki Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta w Polsce; wskazuje na planie Warszawy położenie wybranych znanych miejsc i budynków; wymienia zalety i wady życia w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kiedy miejscowość możemy uznać za miasto; podaje nazwy części, z których składa się duże miasto (śródmieście, osiedla mieszkaniowe, dzielnice przemysłowe, przedmieścia). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje krajobraz Warszawy i innych miast Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o dużym mieście położonym najbliżej swojego miejsca zamieszkania.
Podsumowanie działu II						
III.1.	Krajobraz miejsko-przemysłowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas wyżyn i Wyżynę Śląską; wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje węgiel kamienny; charakteryzuje rozwój przemysłu na Wyżynie Śląskiej; wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje krajobraz pasa wyżyn; podaje przykłady produktów wytworzonych przy wykorzystaniu węgla kamiennego; wyjaśnia pojęcia: przemysł, aglomeracja. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka; podaje przykłady rewitalizacji na terenie Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przemysłu ciężkiego; wyjaśnia, dlaczego zespół miejski Górnego Śląska to konurbacja; wyjaśnia, dlaczego coraz mniej osób na Górnym Śląsku pracuje w przemyśle.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III.2.	Krajobraz rolniczy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; ▶ wymienia główne cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Lubelskiej; ▶ podaje nazwę najżyźniejszej gleby w Polsce i nazwę skały, na której się utworzyła; ▶ rozpoznaje na ilustracjach i filmach wąwoz lessowy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy charakterystyczne dla krajobrazu wiejskiego; ▶ wymienia nazwy roślin uprawianych na Wyżynie Lubelskiej; ▶ wyjaśnia, jak powstają wąwozy lessowe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia zależność między obecnością lessu a występowaniem czarnoziemu; ▶ wskazuje przeznaczenie uprawianych na Wyżynie Lubelskiej roślin oraz hodowanych zwierząt; ▶ opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ udowadnia prawdziwość stwierdzenia, że Wyżynę Lubelską nazywa się czasem zagłębieniem rolniczym Polski; ▶ przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o jednym z miejsc na Wyżynie Lubelskiej ważnym pod względem kulturowym.
III.3.	Krajobraz krasowy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwę skały, w której zachodzi proces krasowienia (wapienie); ▶ rozpoznaje skałę wapienną; ▶ nazywa główne elementy krajobrazu krasowego i rozpoznaje je na ilustracjach; ▶ dzieli formy krasowe na kras powierzchniowy i podziemny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; ▶ wskazuje Szlak Orlich Gniazd jako przykład dziedzictwa kulturowego regionu; ▶ wyjaśnia na czym polega krasowienie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego Wyżynę Krakowsko-Częstochowską nazywa się Jurą; ▶ wskazuje na modelu, schemacie lub ilustracji formy naciekowe jaskini (stalaktyty, stalagmity, stalagnaty); ▶ podaje przykłady dziedzictwa przyrodniczego chronione w Ojcowskim Parku Narodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd; ▶ wyjaśnia, dlaczego zamki na Szlaku Orlich Gniazd mają białą barwę; ▶ tworzy model jaskini krasowej.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III.4.	Krajobraz górski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie pas gór oraz Tatry; ▶ wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; ▶ podaje nazwę parku narodowego leżącego w Tatrach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie; ▶ nazywa i wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr; ▶ rozpoznaje na ilustracjach elementy krajobrazu wysokogórskiego; ▶ podaje przykłady popularnych miejsc odwiedzanych przez turystów w Tatrach Wysokich i Zachodnich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje podobieństwa i różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich; ▶ omawia cechy pogody w górach; ▶ wymienia po kolei piętra roślinności w Tatrach; ▶ wymienia nazwy roślin i zwierząt charakterystycznych dla Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie łańcuchy górskie Karpat i Sudetów oraz ich najwyższe pasma górskie; ▶ wyjaśnia, dlaczego w górach roślinność układa się piętrowo; ▶ opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach; ▶ analizuje negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; ▶ wyjaśnia jak powstaje wiatr halny; ▶ przedstawia miejsce w Tatrach, które chciałby odwiedzić korzystając z różnych źródeł informacji.
III.5.	Ocena najbliższego krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski; ▶ wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy, w tym elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady działań przyczyniających się do poprawy najbliższego otoczenia; ▶ wyjaśnia czym jest plan zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia w jakim celu dokonuje się oceny krajobrazu; ▶ wskazuje elementy, na które powinno się zwracać uwagę podczas oceny krajobrazu; ▶ dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy, mające na celu poprawę estetyki i funkcjonalności. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przeprowadza szczegółową analizę krajobrazu najbliższej okolicy, uwzględniając aspekty przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. ▶ opracowuje plan działań, mający na celu poprawę jakości krajobrazu najbliższego otoczenia, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.
Podsumowanie działu III						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV.1.	Strefowość i piętrość klimatyczno-roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących na Ziemi; odczytuje informacje z mapy średnie roczne temperatury powietrza na Ziemi i rocznej sumy opadów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie poszczególnych stref klimatycznych, używając mapy stref klimatycznych na Ziemi; dopasowuje krajobrazy do odpowiadających im stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje strefy klimatyczne i krajobrazowe na Ziemi w kolejności od równika do biegunów; rozpoznaje na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych; charakteryzuje każdą ze stref krajobrazowych; wskazuje zależność między różnicami w nagrzewaniu się powierzchni Ziemi a występowaniem stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rozkład przestrzenny stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; wskazuje podobieństwa między układem stref krajobrazowych na Ziemi a piętrością klimatyczno-roślinną na obszarach górskich.
IV.2.	Wilgotne lasy równikowe	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie wilgotnych lasów równikowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy wilgotnych lasów równikowych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy obszarów występowania wilgotnych lasów równikowych i wskazuje je na mapie; odczytuje z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym; rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych na różnych kontynentach. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy klimatu równikowego; podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców wilgotnych lasów równikowych; podaje przykłady przystosowania się roślin do życia w klimacie równikowym wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji; wyjaśnia, dlaczego wilgotny las równikowy jest „wiecznie zielony”; podaje przykłady przystosowań człowieka do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; wskazuje współzależności między elementami krajobrazu wilgotnego lasu równikowego a warunkami życia człowieka.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV.3.	Lasy strefy umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie lasów strefy umiarkowanej; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla lasów strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie umiarkowanym; ▶ rozpoznaje lasy strefy umiarkowanej na zdjęciach, w opisach i filmach; ▶ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących w lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy klimatu umiarkowanego; ▶ wymienia nazwy termicznych pór roku występujących w klimacie umiarkowanym; ▶ rozpoznaje i nazywa piętra lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego wiele lasów strefy umiarkowanej zamieniono na pola uprawne; ▶ uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w lasach strefy umiarkowanej; ▶ porównuje warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu strefy umiarkowanej z lasami równikowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przygotowuje prezentację dotyczącą lasu strefy umiarkowanej na podstawie własnych obserwacji terenowych, dokumentacji fotograficznej, filmowej i własnych notatek.
IV.4.	Sawanna i step	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie występowanie strefy sawanny i stepu; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy sawanny i stepu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie sawanny i stepu; ▶ rozpoznaje sawannę i step na zdjęciach, w opisach i filmach; ▶ podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących na sawannie i stepie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia charakterystyczne cechy klimatów sawanny i stepu; ▶ charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazu sawann i stepów; ▶ podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawanny i stepu; ▶ wyjaśnia kim są nomadzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmienność krajobrazu od lasu równikowego do suchej sawanny; ▶ porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów; ▶ uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia czym jest i gdzie znajduje się obszar pampy i prerii, korzystając z różnych źródeł informacji.
Podsumowanie działu IV						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.1.	Pustynie gorące i lodowe	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie stref pustyń gorących i pustyń lodowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla pustyń gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów dla pustyń gorących i lodowych; wskazuje na mapie największe pustynie gorące i lodowe, podaje ich nazwy; rozpoznaje cechy charakterystyczne pustyń gorących i lodowych; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia na pustyni. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie na pustyni; charakteryzuje przystosowanie wybranych roślin i zwierząt do życia na pustyni; podaje przykłady sposobów gospodarowania ludzi na pustyniach; wyjaśnia kim są Inuici. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie oazy i jej znaczenie dla życia na pustyni; porównuje pustynie gorące i lodowe pod względem warunków klimatycznych, typowej roślinności i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ działalności człowieka na środowisko pustyń gorących i lodowych oraz wyzwania związane z ochroną tych obszarów.
V.2.	Tajga i tundra	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie strefy tajgi i tundry; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie tajgi i tundry; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia w tych strefach; podaje przykłady zajęć, którymi trudnią się mieszkańcy tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie w tajdze i tundrze; wyjaśnia, czym różni się tajga od tundry, podaje podobieństwa i różnice; wyjaśnia pojęcia: laso-tundra, wieloletnia zmarzlina. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działalność człowieka w tajdze i tundrze oraz jej wpływ na te ekosystemy; wyjaśnia, dlaczego stawianie budynków na wieloletniej zmarzlinie jest utrudnione. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ zmian klimatu na ekosystemy tajgi i tundry.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.3.	Krajobraz śródziemnomorski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie regiony świata o klimacie śródziemnomorskim; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla klimatu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie śródziemnomorskim; ▶ wyjaśnia co to jest makia; ▶ podaje przykłady typowych roślin dla tego krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia cechy roślinności śródziemnomorskiej; ▶ odczytuje z mapy nazwy państw leżących w basenie Morza Śródziemnego; ▶ podaje przykłady walorów turystycznych tego regionu; ▶ opisuje krajobraz wybrzeża Morza Śródziemnego na podstawie fotografii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie klimatogramów charakteryzuje przebieg temperatur powietrza i opadów w ciągu roku w strefie śródziemnomorskiej w zależności od położenia względem równika; ▶ wyjaśnia, dlaczego w krajach śródziemnomorskich rozwinięta jest turystyka; ▶ opisuje wpływ tego klimatu na sposób życia i gospodarkę ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ działalności człowieka na krajobraz śródziemnomorski; ▶ przygotowuje hasła reklamujące wakacje w wybranym kraju śródziemnomorskim.
V.4.	Himalaje i ich mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie Himalajów; ▶ wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla krajobrazu wysokogórskiego Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje z mapy nazwy państw położonych na obszarze Himalajów; ▶ opisuje podstawowe cechy klimatu Himalajów; ▶ wymienia przykłady zwierząt i roślin występujące w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Mount Everest oraz Wyżynę Tybetańską i pasmo Karakorum; ▶ wyjaśnia kim są Szerpowie; ▶ opisuje tradycyjne sposoby życia i gospodarki mieszkańców Himalajów; ▶ podaje przykłady przystosowania zwierząt do życia w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ analizuje wpływ środowiska naturalnego Himalajów na kulturę i codzienne życie ich mieszkańców; ▶ opisuje warunki pogodowe panujące na szczycie Mount Everestu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia jak zmienia się życie mieszkańców Himalajów w związku z rozwojem turystyki i globalizacją.
Podsumowanie działu V						

Wymagania edukacyjne z geografii.

Klasa 6

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy południków i równoleżników podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa</i>, <i>rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie odszukuje obiekty na mapie i podstawi podane współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematycznie geograficznych punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od najbliższej Słońca do tej, która jest położona najdalej wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda</i>, <i>planeta</i>, <i>planetoida</i>, <i>meteor</i>, <i>meteoroid</i>, <i>kometa</i> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obrotowego Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji omawia przebieg linii zmian daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę Układu Słonecznego wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym

<ul style="list-style-type: none"> demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia następstwa ruch obiegowego Ziemi wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<ul style="list-style-type: none"> trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> obszaru wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi
---	--	--	--	---

3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie Europy na mapie świata wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii wymienia strefy klimatyczne Europy na podstawie mapy klimatycznej wskazuje na mapie obszary Europy o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego podaje liczbę państw Europy wskazuje na mapie politycznie największe i najmniejsze państwa Europy wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia wymienia starzejące się kraje Europy wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia czynniki decydujące o długości linii brzowej Europy wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych omawia cechy wybranych typów odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów wymienia przyczyny migracji ludności wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie wymienia cechy krajobrazu wielkomięjskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy wyjaśnia przyczyny występowania jezior na Islandii omawia strefy klimatyczne Europy i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ działalności ludzkiej na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji wyjaśnia wpływ położenia granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy omawia przyczyny nielegalnej migracji do Europy ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
--	---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i wskazuje na mapienajwiększe miasta Europy i świata porównuje miasta Europyz miastami świata na podstawie wykresów 			
4. Gospodarka Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania i funkcjerolnictwa wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> wymienia zadania i funkcjeprzemysłu wymienia znane i cenionena świecie francuskie wyrobyprzemysłowe podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej wymienia atrakcje turystyczne wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji podaje przykłady działównowoczesnego przemysłu we Francji wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XXI XXI w. na podstawie wykresu omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia w różnych sektorach oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych omawia skutki wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznego omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
5. Sąsiedzi Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne działy przemysłowe Niemiec na podstawie diagramu kołowego wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji wymienia atrakcje turystyczne Czech i na Słowacji wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia znaczenie przemysłu niemieckiej gospodarki wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle Niemiec w latach 60. XX w. analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje czynniki wpływające 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii charakteryzuje nowoczesne przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji opisuje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji na podstawie fotografii porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów w Ukrainie charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje na mapie największe kraje geograficzne Rosji • wymienia surowce mineralne Rosji • wskazuje na mapie sąsiadów Polski • wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę • podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy 	<p>cena atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny zmniejszenia się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu • omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny konfliktów w Ukrainie • opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł 	<p>wiedzę o dodatkowych źródłach oraz fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę utrzymania dobrych relacji z sąsiadami Polski • przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji
--	---	---	---	--

Wymagania edukacyjne. Klasa 7

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
1.1.	Położenie geograficzne Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje położenie Polski na mapie nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie Polski na tle Europy wskazuje na mapie kilka państw geograficznych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje współrzędne geograficzne dowolnych miejsc w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje na mapie wody wewnętrzne Polski oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski porównuje rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski i Europy oraz ich konsekwencje
1.2.	Czynniki kształtujące klimat Polski	<ul style="list-style-type: none"> nazywa strefę oświetlenia Ziemi, w której leży Polska podaje przykłady czynników klimatotwórczych wyjaśnia wpływ wybranego czynnika na klimat 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na klimat Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ Morza Bałtyckiego i układu form terenu na klimat podaje przyczyny występowania w Polsce klimatu przejściowego między morskim a kontynentalnym 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa masy powietrza kształtujące pogodę i klimat w Polsce określa wpływ ośrodków barycznych i masy powietrza na pogodę i klimat w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje i ocenia rolę poszczególnych czynników w kształtowaniu klimatu Polski
1.3.	Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia klimat od pogody na podstawie map odczytuje wartości temperatury i opadów w różnych regionach Polski 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie map porównuje warunki klimatyczne w różnych regionach Polski podaje pełną nazwę strefy klimatycznej i typy klimatu panującego w Polsce odczytuje wartości z klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje niektóre cechy klimatu Polski wyjaśnia pojęcie okresu wegetacyjnego wyjaśnia powstawanie opadów orograficznych i inwazyjnych podaje nazwy sześciu termicznych półrocz 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie map opisuje zróżnicowanie przestrzenne temperatury, opadów i długości okresu wegetacyjnego w Polsce wymienia i wyjaśnia cechy klimatu Polski porównuje warunki klimatyczne różnych miejsc na podstawie klimatogramów 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek pomiędzy czynnikami klimatotwórczymi a cechami klimatu Polski prognozuje potencjalne skutki zmian klimatycznych w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenacelująca
		Uczeń				
I. 4.	Wpływ zmienności pogody na działalność człowieka	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pogody na podstawie własnych doświadczeń opisuje zagrożenia wynikające ze zjawisk atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczynę zmienności pogody w Polsce opisuje właściwe zachowanie podczas występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje stany pogodowe wynikające z napływu różnych mas powietrza omawia wpływ pogody na działanie rolnictwa, transportu i turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie danych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach wykazuje związek pomiędzy zmianami klimatu a występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uwzględnia różne punkty widzenia w ocenie wpływu danych warunków pogodowych na działalność człowieka
I. 5.	Góry w Polsce i w Europie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Karpaty i Sudety wyjaśnia, czym jest orogeneza i jak orogenezy przyczyniły się do powstania gór w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy orogenez wyjaśnia pojęcie erozji wskazuje na mapie przynajmniej pięć łańcuchów górskich w Europie należących do Alp 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia zewnętrzne i wewnętrzne procesy rzeźbotwórcze podaje przykłady zewnętrznych i wewnętrznych procesów rzeźbotwórczych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i zrębowych podaje dowody na to, że orogeneza alpejska nie została jeszcze zakończona 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnicę pomiędzy górotworem Sudetów a górami na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek tektonicznych Europy
I. 6.	Wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski i Europy	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstaje lodowiec wskazuje obszary występowania krajobrazu polodowcowego w Polsce wymienia kilka cech krajobrazu młodoglacjalnego 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na ilustracji i na mapie typowe jeziora rynnowe i morenowe podaje cechy jezior morenowych i rynnowych w przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przebieg procesów erozji i akumulacji lodowcowej wyjaśnia proces powstawania form polodowcowych (moreny czołowej, sandru i pradoliny) oraz utworów polodowcowych (gliny i głązów narzutowych) 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia odróżnia krajobraz młodo i staroglacjalny podaje przyczyny zaniku form polodowcowych na wyżynach 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje związek pomiędzy przebiegiem granic zlodowaceń a obszarami występowania krajobrazów staro i młodoglacjalnych wyjaśnia układ przestrzenny form polodowcowych: morena czołowa-sandr-pradolina

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
I. 7.	Surowce mineralne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kilka przykładów surowców mineralnych występujących w Polsce ▶ podaje przykłady zastosowania wybranych surowców metalicznych, skalnych, chemicznych i energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ klasyfikuje surowce mineralne występujące w Polsce do czterech podstawowych grup: skalne, chemiczne, energetyczne i metaliczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje obszary występowania i eksploatacji wybranych surowców mineralnych w Polsce ▶ wyjaśnia różnicę między kopalinami a surowcami mineralnymi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady surowców, których produkcja zapewnia Polsce samowystarczalność ▶ ocenia wpływ dostępności i wykorzystania wybranych surowców mineralnych na życie ludzi i gospodarkę 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje powstawanie wybranych surowców mineralnych ▶ ocenia konsekwencje uzależnienia Polski od importu surowców energetycznych
Podsumowanie działu I						
II. 1.	Rzeki w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko ▶ wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje nazwy wybranych dopływów tych rzek 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje wybrane walory przyrodnicze Wisły i Odry ▶ uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa znaczenie gospodarcze Odry ▶ proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje reżim rzek w Polsce z reżimami rzek na południu Europy ▶ wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia sposoby gospodarczego wykorzystania Wisły i Odry ▶ na mapie Polski wskazuje i nazywa kilkanaście rzek
II. 2.	Powodzie i ochrona przeciwpowodziowa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest powódź ▶ podaje przykłady przyczyn występowania powodzi ▶ wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia powódź od wezbrania ▶ na podstawie map, danych liczbowych i innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej ▶ wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym ▶ określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi ▶ analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej ▶ określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze ▶ proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
II. 3.	Morze Bałtyckie	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje Morze Bałtyckie na mapie wymienia podstawowe cechy Morza Bałtyckiego nazywa państwa leżące nad Bałtykiem 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady organizmów słodko i słonowodnych zamieszkujących Morze Bałtyckie porównuje Morze Bałtyckie z innymi morzami 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia Morza Bałtyckiego prezentuje przykłady wpływu działalności człowieka na Morze Bałtyckie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia Morza Bałtyckiego wskazuje na mapie i nazywa: Cieśniny Duńskie, Kattegat, Bałtyk Właściwy ocenia różne metody ochrony Morza Bałtyckiego i jego zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje na mapie Głębię Landsort wyjaśnia genezę niskich i wysokich wybrzeży Bałtyku opisuje genezę Bałtyku, w tym epizody, kiedy Bałtyk był jeziorem
II. 4.	Gleby w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki glebotwórcze podaje przykłady typów genetycznych gleb występujących w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje etapy powstawania gleby wyjaśnia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby wskazuje typy genetyczne gleb, które są najbardziej rozpowszechnione w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ rodzaju skały macierzystej na typ gleby (czarnoziemy, gleby brunatne, gleby bielice, rędziny) wykazuje związek pomiędzy stosunkami wodnymi a typem gleby (mady) 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie (wybrane) obszary występowania gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje typ gleby na podstawie profilu glebowego (dotyczy gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad) nazywa główne poziomy na profilu glebowym
II. 5.	Lasy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> opisuje własnymi słowami różne funkcje lasu podaje przykłady gospodarczego wykorzystania lasu podaje przykłady społecznych i ekologicznych funkcji lasy 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku lesistości na podstawie danych opisuje zmiany wskaźnika lesistości w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzieli rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie) wyjaśnia rolę lasu w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu stosunków wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości w Polsce opisuje skład gatunkowy lasów w Polsce podaje przyczyny degradacji lasów 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje sposoby zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi charakteryzuje zbiorowiska leśne (typy lasu), takie jak: grąd, bór, ols, łęg

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenaceluująca
		Uczeń				
II. 6.	Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady form ochrony przyrody stosowanych w Polsce docenia wartość dziedzictwa przyrodniczego Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie wybrane parki narodowe w Polsce opisuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie większość parków narodowych w Polsce w oparciu o przykłady opisuje różnorodność parków narodowych w Polsce podaje przykłady rezerwatów przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i porównuje różne formy ochrony przyrody stosowane w Polsce podaje przykłady obiektów przyrodniczych w Polsce, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce klasyfikuje parki narodowe zgodnie z przyjętymi kryteriami
Podsumowanie działu II						
III. 1.	Podział administracyjny i sąsiedzi Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka nazywa i wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami wskazuje na mapie przebieg granic Polski z poszczególnymi sąsiadami 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny wskazuje na mapie i nazywa większość województw wraz z ich stolicami 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy wszystkich województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie porównuje zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego na różnych szczeblach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przesłanki stojące za przyjętym w Polsce podziałem administracyjnym
III. 2.	Rozmieszczenie ludności w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce wyjaśnia, czym jest gęstość zaludnienia na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozmieszczenia ludności w Polsce wskazuje regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia 	<ul style="list-style-type: none"> określa wpływ wysokości nad poziomem morza, układu sieci rzecznej, występowania surowców mineralnych, rozwoju miast i przemysłu na rozmieszczenie ludności w Polsce podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce porównuje średnią gęstość zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie mapy porównuje rozmieszczenie ludności w Polsce i wybranym kraju europejskim 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia znaczenie poszczególnych czynników rozmieszczenia ludności w różnych regionach Polski porównuje trendy zmian gęstości zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenaceluująca
		Uczeń				
III. 3.	Zmiany liczby ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia znaczenie pojęć: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty ▶ podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynnika urodzeń i zgonów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa przyczyny spadającej dzietności w Polsce i Europie ▶ na podstawie mapy opisuje przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje zmiany liczby ludności w Polsce i Europie ▶ oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia zależność pomiędzy starzeniem się ludności a wzrostem współczynnika zgonów ▶ opisuje skutki starzenia się ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności w Polsce, biorąc pod uwagę czynniki społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne ▶ opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach
III. 4.	Struktura płci i wieku ludności	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odczytuje wartości z piramidy demograficznej ▶ na podstawie danych opisuje zmiany współczynnika urodzeń i zgonów oraz przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje kształt z piramidy demograficznej ▶ na podstawie piramidy demograficznej opisuje strukturę ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ interpretuje kształt piramidy demograficznej ▶ wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny ▶ wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności Polski w różnych grupach wiekowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje struktury wieku różnych państw na podstawie piramid demograficznych ▶ podaje przyczyny występowania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ identyfikuje związki pomiędzy przeszłymi trendami demograficznymi a kształtem piramidy demograficznej ▶ ocenia wyzwania demograficzne stojące przed Polską i Europą, będące skutkiem starzenia się ludności
III. 5.	Przyczyny i skutki migracji zagranicznych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest migracja ▶ podaje przyczyny migracji zagranicznych ▶ odczytuje z mapy nazwy krajów zamieszkałych przez skupiska polskiej diaspory 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych ▶ odróżnia imigrację od emigracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych przyczyn migracji ▶ na podstawie danych opisuje wielkość współczesnych migracji z i do Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje rozmieszczenie polskiej diaspory na świecie ▶ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i Europie ▶ podaje rzeczowe argumenty w dyskusji na temat skutków migracji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia pozytywne i negatywne skutki emigracji z Polski i powstania polskiej diaspory na świecie ▶ przyjmuje różne punkty widzenia w ocenie skutków imigracji do Polski i emigracji z Polski

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenaceluująca
		Uczeń				
III. 6.	Kulturowe zróżnicowanie mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy struktury narodowościowej ludności w Polsce podaje przykłady mniejszości narodowych mieszkających w Polsce opisuje strukturę wyznaniową ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie struktury wyznaniowej w Europie dokonuje krótkiej charakterystyki wybranych religii wyznawanych w Polsce i Europie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę pomiędzy narodowością i obywatelstwem opisuje zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny różnic pomiędzy strukturami narodowościowymi Polski i wybranych krajów europejskich podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje aktualnie zachodzące zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski wyjaśnia różnicę pomiędzy mniejszością narodową i etniczną
Podsumowanie działu III						
IV. 1.	Struktura zatrudnienia ludności	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy trzech głównych sektorów gospodarki na podstawie danych porównuje strukturę wykształcenia Polski i innych krajów 	<ul style="list-style-type: none"> układa sektory gospodarki Polski w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia wykazuje się świadomością związku występującego pomiędzy poziomem wykształcenia a możliwością znalezienia pracy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia strukturę zatrudnienia ludności w poszczególnych sektorach gospodarki w Polsce wyjaśnia przyczyny zmian struktury wykształcenia ludności w Polsce wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski i innych krajów 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia potencjał rozwojowy Polski przez pryzmat zmian w strukturze wykształcenia ludności prognozuje przyszłe zmiany struktury wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce i Europie

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
Uczeń						
IV. 2.	Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest bezrobocie ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce ▶ podaje wybrane przyczyny i skutki występowania bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce ▶ porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i w innych krajach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybranych miastach zachodzące po transformacji gospodarczej ▶ określa warunki uznania danej osoby za bezrobotną 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ samodzielnie wyszukuje informacje na temat aktualnych zmian poziomu bezrobocia ▶ wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce ▶ na podstawie materiałów określa wpływ pandemii Covid 19 na rynek pracy w Polsce i Europie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uwzględniając przemiany demograficzne zachodzące w Polsce, prognozuje przyszłe zmiany w poziomie bezrobocia ▶ ocenia skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia
IV. 3.	Urbanizacja w Polsce i Europie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce ▶ na podstawie wykresu porównuje liczbę mieszkańców największych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykładowe aspekty urbanizacji ▶ na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozróżnia poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, społeczny, przestrzenny, ekonomiczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związki między różnymi aspektami urbanizacji ▶ rozróżnia aglomerację monocentryczną i konurbację ▶ podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ▶ podaje warunki, jakie musi spełniać wieś w Polsce, aby wystąpić o nadanie statusu miasta
IV. 4.	Czynniki rozwoju miast w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady cech miast decydujących o ich rozwoju ▶ podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przyporządkowuje główne czynniki rozwoju do największych miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ niektórych funkcji miast w Polsce na ich rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce ▶ porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na przykładach określa zmiany funkcji miast w Polsce ▶ określa współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
IV. 5.	Zmiany w strefach podmiejskich – suburbanizacja	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy środowiska geograficznego i opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej ▶ wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej ▶ wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem ▶ wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach stref podmiejskich ▶ opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich ▶ podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast ▶ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich
IV. 6.	Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie migracji ze wsi do miast ▶ podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast ▶ odczytuje dane z piramidy demograficznej ▶ wyjaśnia pojęcie salda migracji w odniesieniu do wybranej wsi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w gminach lub powiatach w Polsce ▶ na podstawie piramidy demograficznej charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast ▶ wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ udowadnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin ▶ wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich ▶ proponuje sposób zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi
Podsumowanie działań V						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenacelująca
		Uczeń				
V. 1.	Czynniki rozwoju rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa ▶ na podstawie wykresu opisuje strukturę gleb w Polsce ze względu na ich przydatność dla rolnictwa ▶ wskazuje elementy klimatu i ukształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach ▶ wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstwa na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej ▶ ocenia warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia warunki pozaprzyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce ▶ porównuje zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach ▶ wyjaśnia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje całościowej oceny warunków dla rozwoju rolnictwa w poszczególnych regionach Polski ▶ podaje nazwy regionów w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa
V. 2.	Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady roślin uprawianych w Polsce ▶ podaje przykłady zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce ▶ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na kierunki produkcji rolnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce ▶ podaje przykłady wykorzystania głów-nych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw, chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce ▶ rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce ▶ określa wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenacelująca
		Uczeń				
V. 3.	Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce ▶ wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki ▶ dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce ▶ wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim ▶ wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ samodzielnie wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie ▶ dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie
V. 4.	Przemiany przemysłu w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce ▶ wyjaśnia, czym jest przemysł ▶ na podstawie danych lub wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy ▶ podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w ostatnich 30 latach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed rokiem 1989 oraz obecnie ▶ określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce ▶ dyskutuje na temat skutków przemian przemysłu w Polsce, podając rzeczowe argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego Polski ▶ prognozuje przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce
V. 5.	Przemysł zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii ▶ podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii, które są wykorzystywane w codziennym życiu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii ▶ określa pozycję, jaką produkty przemysłu zaawansowanych technologii zajmują w Polskim eksporcie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich ▶ na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii ▶ na wybranych przykładach opisuje zmiany produkcji towarów zaawansowanych technologii w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii ▶ podaje przykłady dziedzin naukowych powiązanych z przemysłem zaawansowanych technologii
Podsumowanie działu V						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenacelująca
		Uczeń				
VI. 1.	Rola usług w gospodarce Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego ▶ wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych ▶ wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu ▶ ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w sektorze usługowym 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski ▶ wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki ▶ ocenia rolę usług należących do czwartego sektora gospodarki dla rozwoju gospodarczego Polski
VI. 2.	Transport i łączność	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady środków transportu i środków łączności ▶ określa wpływ niektórych rodzajów transportu na życie ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa wpływ transportu na życie ludzi ▶ określa wpływ łączności na życie ludzi ▶ na podstawie danych opisuje zmiany długości tras szybkiego ruchu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje rodzaje towarów przewożonych za pomocą różnych środków transportu ▶ wymienia zalety różnych środków transportu ▶ na podstawie danych porównuje zmiany liczby pasażerów poszczególnych lotnisk w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje wpływ łączności na działanie przedsiębiorstw i całej gospodarki ▶ porównuje zalety transportu samochodowego i kolejowego w przewozie osób i ładunków 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia zalety i wady transportu morskiego i przesyłowego w kontekście zmieniających się okoliczności politycznych w Europie Środkowej i Wschodniej
VI. 3.	Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych ▶ na podstawie danych porównuje liczby pojazdów poruszających się po różnych klasach dróg w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne ▶ na podstawie map określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych ▶ wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych ▶ na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych ▶ wyjaśnia na przykładach związków pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenacelująca
		Uczeń				
VI. 4.	Możliwości rozwoju polskiej gospodarki morskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady działalności zaliczanej do gospodarki morskiej ▶ wskazuje na mapie trzy największe porty morskie w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej w polskiej wyłączonej strefie ekonomicznej na Morzu Bałtyckim 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia zalety transportu kontenerowego ▶ opisuje zmiany wielkości transportu kontenerowego w polskich portach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa czynniki wpływające na perspektywę rozwoju polskiego rybołówstwa i przemysłu stoczniowego ▶ wyjaśnia czynniki rozwoju przetwórstwa rybnego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje oceny przyszłych kierunków rozwoju polskiej gospodarki morskiej ▶ uzasadnia konieczność stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do zasobów Morza Bałtyckiego
VI. 5.	Walory turystyczne Polski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje kilka przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski ▶ rozpoznaje na fotografiach wybrane walory (atrakcje) turystyczne Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest walor turystyczny ▶ podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski ▶ korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje trasę wycieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce ▶ prezentuje wybrane walory turystyczne Polski, zwracając uwagę na konieczność ich ochrony 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO ▶ charakteryzuje wybrane obiekty umieszczone na liście UNESCO
VI. 6.	Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady walorów turystycznych Pobrzeży Bałtyku i Małopolski ▶ opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce ▶ na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Pobrzeża Bałtyku ▶ na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy tematycznej opisuje zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach ▶ porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeży Bałtyku ▶ określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeży Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski ▶ projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdobra	ocenacelująca
		Uczeń				
VII. 1.	Własny region – środowisko przyrodnicze	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski na podstawie mapy opisuje położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie materiałów, w tym map tematycznych 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady wyznaczania regionów geograficznych rozpoznaje skały występujące we własnym regionie 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu
VII. 2.	Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu podaje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.) 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.) opisuje rozmieszczenie ludności w regionie określa, gdzie w regionie znajdują się siedziby jego władz 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu podaje liczbę mieszkańców regionu (województwa) 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wybrane procesy demograficzne zachodzące w regionie w odniesieniu do procesów zachodzących w całym kraju (przyrost / ubytek naturalny, migracje, zmiana struktury społecznej) 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie samodzielnie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych
VII. 3.	Własny region – dominujące cechy gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie wyszukanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu
VII. 4.	Wycieczka krajoznawcza po regionie	<ul style="list-style-type: none"> podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych 	<ul style="list-style-type: none"> dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej w czasie wycieczki wykorzystuje mapę do orientacji w terenie 	<ul style="list-style-type: none"> dostosowuje długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki prowadzi dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji po zakończeniu wycieczki porządkuje oraz prezentuje zebrane materiały 	<ul style="list-style-type: none"> pełni rolę przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazuje uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabarzdodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
VII. 5.	Współpraca zagraniczna regionu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykładowe formy współpracy między regionami ▶ na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnia korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów ▶ wyjaśnia, czym są euro-regiony 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi ▶ uzasadnia przesłanki zawiązywania umów partnerskich z innymi regionami 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ krytycznie ocenia efekty współpracy międzyregionalnej ▶ przeprowadza prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań przyjętych w regionach zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi
VII. 6.	Mała ojczyzna – moje miejsce na Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym ▶ docenia własną rolę w kształtowaniu małej ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny czy kolegów ▶ wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnych obserwacji terenowych projektuje działania służące zachowaniu wartości środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
Podsumowanie działu VI						

Wymagania edukacyjne. Klasa 8

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
Uczeń						
I.1.	Azja – kontynent geograficznych kontrastów	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Azji ▶ odczytuje z mapy informacje dotyczące wysokości bezwzględnych, temperatury i opadów w Azji ▶ odczytuje z mapy informacje dotyczące gęstości zaludnienia w różnych częściach Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie wybranych obiektów geograficznych Azji ▶ wskazuje na mapie kilka wybranych krańców geograficznych Azji ▶ podaje liczbę ludności Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map i innych źródeł informacji porównuje cechy obiektów i regionów położonych w Azji ▶ podaje przykłady kontrastów społeczno-gospodarczych spotykanych w Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów ▶ określa zależności występujące pomiędzy szerokością geograficzną a zróżnicowaniem klimatycznym Azji ▶ określa zależności występujące pomiędzy wysokością nad poziomem morza a warunkami przyrodniczymi panującymi w różnych częściach Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy charakteryzuje (skrajne) warunki przyrodnicze panujące w różnych częściach Azji ▶ podaje przyczyny występowania niektórych kontrastów geograficznych w Azji (np. klimatycznych, gęstości zaludnienia)
I.2.	Pacyficzny pierścień ognia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady zjawisk zachodzących w strefie subdukcji ▶ odczytuje z mapy nazwy płyt litosfery w regionie Pacyfiku ▶ określa przyczyny występowania trzęsień ziemi w granicach płyt litosfery 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje przebieg granic płyt litosfery w granicy Azji i Pacyfiku ▶ podaje kilka przykładów działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków trzęsień ziemi i erupcji wulkanów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje przebieg procesów geologicznych zachodzących w strefie subdukcji ▶ wyjaśnia mechanizm powstawania tsunami 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ porównuje ze sobą skutki trzęsień ziemi, erupcji wulkanów i tsunami ▶ identyfikuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem ▶ rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w regionie Pacyfiku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia skuteczność różnych sposobów zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi, erupcji wulkanów i tsunami

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
Uczeń						
I.3.	Kulturaryżu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady wykorzystania ryżu i produktów pozyskiwanych przy jego uprawie ▶ na podstawie map i klimatogramów opisuje cechy klimatu monsunowego Azji Południowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje prace wykonywane przy uprawie ryżu ▶ wyjaśnia znaczenie pojęcia „kulturaryżu” 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy przynajmniej pięciu krajów, w których wykształciła się „kulturaryżu” ▶ opisuje sposoby, w jaki ludzie przekształcają środowisko przyrodnicze w celu prowadzenia upraw ryżu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy wymienia cechy klimatu monsunowego ▶ wyjaśnia działania cyrkulacji monsunowej ▶ wymienia wpływ monsunu letniego i zimowego na pogodę w Azji Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i rozwojem „kultury ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej
Podsumowanie działu I						
II.1.	Japonia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje położenie geograficzne Japonii ▶ podaje przykłady warunków przyrodniczych utrudniających rozwój gospodarczy Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia wybrane cechy gospodarki Japonii (np. wysoki udział przemysłu hi-tech, intensywne rolnictwo) ▶ na podstawie danych charakteryzuje strukturę eksportu i importu Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje przykłady skutecznego przeciwdziałania niekorzystnym warunkom przyrodniczym przez mieszkańców Japonii ▶ dyskutuje o temacie wpływu warunków przyrodniczych na rozwój gospodarczy Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ konfucjanizmu i sintoizmu na relacje społeczne i funkcjonowanie przedsiębiorstw w Japonii ▶ ocenia możliwości radzenia sobie z skutkami kryzysu demograficznego w Japonii (np. imigracja, automatyzacja różnych sfer życia) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii
II.2.	Chiny	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Chin ▶ na podstawie map określa gęstość zaludnienia w różnych częściach Chin ▶ podaje przykłady wpływu chińskiej gospodarki na kraje europejskie i ich mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map porównuje gęstości zaludnienia w różnych częściach Chin i określa prawidłowości w rozmieszczeniu ludności ▶ wykorzystując dane statystyczne określa znaczenie Chin w światowej gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmiany demograficzne, które zaszły w Chinach w ostatnich kilkunastu latach ▶ podaje przykłady działań mających na celu zwiększenie wpływu Chin w innych częściach świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ korzystając z map tematycznych, wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Chinach ▶ ocenia metody stosowane w ramach polityki demograficznej Chin dawniej oraz obecnie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz ocenia ich znaczenie w gospodarce światowej

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
II.3.	Indie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie geograficzne Indii ▶ podaje przykłady sukcesów gospodarczych Indii ▶ podaje przykłady cechy kulturowych Indii odróżniające ten kraj od Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmiany liczby ludności Indii ▶ na podstawie danych określa kierunki zmian demograficznych zachodzących w Indiach 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nazywa główny nurt religii wyznawanych w Indiach (hinduizm) i wymienia jego podstawowe założenia ▶ określa silne strony Indii w odniesieniu do możliwości ich rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawia tradycyjne podziały społeczne panujące w Indiach ▶ wyjaśnia, w jaki sposób nierówności społeczne wpływają na ograniczenie możliwości rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Indii ▶ dyskutuje na temat roli Indii w regionie Azji Południowej i ich rosnącego znaczenia na świecie
II.4.	Kraje Bliskiego Wschodu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie Bliskiego Wschodu i wskazuje ten region na mapie świata ▶ podaje nazwy kilku krajów leżących na Bliskim Wschodzie ▶ wymienia cechy Bliskiego Wschodu, które wyróżniają ten region (np. zasoby węgla i ropy naftowej, religia, klimat) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie danych charakteryzuje rozmieszczenie zasobów ropy naftowej na Bliskim Wschodzie ▶ nazywa religię dominującą na Bliskim Wschodzie ▶ podaje przykład konfliktu toczącego się na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia znaczenie wydobycia i eksportu ropy naftowej i gazu ziemnego dla krajów bliskowschodnich ▶ opisuje zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego krajów bliskowschodnich toczących się na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na mapie wskazuje obszary konfliktów toczących się na Bliskim Wschodzie ▶ wyjaśnia przyczyny kilku konfliktów toczących się na Bliskim Wschodzie ▶ ocenia skutki konfliktów toczących się na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ charakteryzuje kulturę Bliskiego Wschodu uwzględniając różnicowanie religijne w regionie ▶ dyskutuje na temat wyzwań stojących przed krajami bliskowschodnimi w kontekście toczących się konfliktów oraz zależności gospodarek od surowców energetycznych
Podsumowanie działy II						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
Uczeń						
III.1.	Położenie Afryki i strefy klimatyczne - roślinno-glebowe	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Afryki ▶ podaje nazwy mórz i oceanów otaczających Afrykę oraz wskazuje je na mapie ▶ podaje nazwy głównych stref klimatyczno-roślinnych występujących w Afryce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie wybrane obiekty geograficzne położone w Afryce (np. wybrane rzeki, łańcuchy górskie, jeziora) ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie opadów w Afryce w różnych porach roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia funkcjonowanie cyrkulacji atmosferycznej w strefie międzyzwrotnikowej w Afryce ▶ wyjaśnia związek pomiędzy funkcjonowaniem cyrkulacji w strefie międzyzwrotnikowej a rozmieszczeniem opadów w Afryce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia związek pomiędzy cechami klimatu a rodzajem roślinności występującej w poszczególnych strefach klimatyczno-roślinnych w Afryce ▶ wymienia cechy gleb występujących w poszczególnych strefach klimatyczno-roślinnych w Afryce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ napodstawie własnej wiedzy przedstawia ogólną charakterystykę stref klimatyczno-roślinno-glebowych występujących w Afryce
III.2.	Gospodarowanie w strefie Sahelu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest strefa Sahelu ▶ wskazuje na mapie położenie strefy Sahelu ▶ na podstawie mapy podaje nazwy krajów Sahelu ▶ nazywa strefy klimatyczno-roślinne, w których położony jest Sahel 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje warunki przyrodnicze panujące w strefie Sahelu ▶ na podstawie danych udowadnia wpływ wzrostu liczby ludności na problemy społeczno-gospodarcze w wybranych krajach Sahelu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia przyczyny i przebieg procesu pustoszczenia ▶ podaje przykłady konfliktów dotyczących się w strefie Sahelu, których przyczyną jest rywalizacja o ograniczone zasoby przyrodnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia korzyści płynące z wprowadzenia nowych technik rolniczych, np. agroleśnictwa, w strefie Sahelu ▶ opisuje i ocenia skutki pustoszczenia 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia znaczenie różnych czynników skutkujących występowaniem problemów społeczno-gospodarczych w strefie Sahelu ▶ proponuje rozwiązania mogące załagodzić niektóre problemy społeczno-gospodarcze występujące w strefie Sahelu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
III.3.	Problemy żywienia a w Afryce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest niedożywienie ▶ wymienia niektóre przyczyny niedożywienia w krajach afrykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Etiopię ▶ identyfikuje cechy środowiska przyrodniczego, które utrudniają gospodarowanie w Etiopii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie tekstów źródłowych podaje przykłady przyrodniczych i społecznych przyczyn niedoborów żywności w krajach afrykańskich ▶ wyjaśnia wpływ zmian klimatycznych na problem niedoborów żywności w krajach afrykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje wzajemny związek pomiędzy występowaniem konfliktów a niedożywieniem w krajach afrykańskich ▶ rozróżnia pojęcia głodu jawnego i utajonego ▶ omawia konsekwencje niedożywienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dyskutuje o temacie znaczenia poszczególnych czynników w występowaniu niedożywienia w Etiopii i innych krajach afrykańskich
Podsumowanie działy III						
IV.2.	Turystyka w Kenii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje położenie Kenii na mapie ▶ na podstawie materiałów, takich jak ilustracje czy filmy, opisuje walory turystyczne Kenii, np. krajobrazy, faunę, florę 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie danych opisuje rozwój turystyki w Kenii ▶ opisuje wygląd, stroje czy tradycje plemion zamieszkujących Kenię, np. Masajów ▶ podaje przykłady aktywnej turystyki, którą można uprawiać w Kenii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym są przyrodnicze i kulturowe walory turystyczne ▶ podaje przykłady turystycznych walorów przyrodniczych Kenii ▶ podaje przykłady turystycznych walorów kulturowych Kenii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu turystyki na środowisko przyrodnicze, ludzi i gospodarkę w Kenii ▶ szczegółowo opisuje wybrane walory przyrodnicze Kenii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa zasady, które muszą być spełnione, aby turystyka przyjazdowa do Kenii miała charakter zrównoważony ▶ wymienia nazwy kilku parków narodowych Kenii

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
Uczeń						
IV.3.	Elementy nowoczesnej gospodarki w Maroku i Rwandzie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady postępu społeczno-gospodarczego obserwowanego w wybranych krajach Afryki ▶ na podstawie danych opisuje i porównuje strukturę zatrudnienia w Maroku, Rwandzie i Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady tradycyjnych działalności gospodarczych dominujących w wielu krajach afrykańskich, np. wydobycie surowców w Maroku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady nowoczesnych działalności gospodarczych rozwijanych w Maroku i Rwandzie (usługi, przemysł zaawansowanych technologii) ▶ wykazuje się świadomością istnienia fałszywych stereotypów dotyczących rozwoju krajów afrykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach szczegółowo opisuje rozwój nowoczesnych gałęzi gospodarki w Maroku i Rwandzie ▶ omawia przykłady poprawy jakości życia mieszkańców Rwandy dzięki zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, np. wykorzystaniu sztucznej inteligencji w dystrybucji leków 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ krytycznie ocenia możliwości rozwoju nowoczesnej gospodarki w wybranych krajach Afryki ▶ dyskutuje na temat barier ograniczających rozwój społeczno-gospodarczy krajów afrykańskich
Podsumowanie działu IV						
V.1.	Tornado i cyklony tropikalne w Stanach Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Ameryki Północnej ▶ podaje przykłady zagrożeń przyrodniczych występujących w Ameryce Północnej (np. tornado, cyklony tropikalne, powódzie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie wybranych obiektów geograficznych Ameryki Północnej ▶ na podstawie map charakteryzuje różnicowanie środowiska przyrodniczego Ameryki północnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ ukształtowania powierzchni i cyrkulacji powietrza na powstawanie tornad w Ameryce Północnej ▶ porównuje możliwości prognozowania tornad i cyklonów tropikalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych ▶ wyjaśnia pojęcie superkomórki ▶ opisuje i porównuje skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy stanów, w których najczęściej występują tornado i cyklony tropikalne w Stanach Zjednoczonych ▶ ocenia możliwości zapobiegania skutkom tornad i cyklonów tropikalnych

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
		Uczeń				
V.3.	Rola Stanów Zjednoczonych w światowej gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady produktów, z których są znane Stany Zjednoczone ▶ na podstawie danych określa pozycję Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na przykładzie Doliny Krzemowej wyjaśnia, czym jest technopolia ▶ omawia cechy charakterystyczne miast amerykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady firm, których działalność jest związana z rozwojem Doliny Krzemowej ▶ nazywa i wskazuje na mapie przykłady megalopolis w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dyskutuje na temat poziomu innowacyjności gospodarki Stanów Zjednoczonych na tle innych krajów ▶ określa czynniki, które przyczyniły się do rozwoju technopolii w Dolinie Krzemowej ▶ wyjaśnia proces powstawania megalopolis 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje korzyści płynące z wykorzystania wiedzy w poszczególnych sektorach gospodarki Stanów Zjednoczonych ▶ omawia ograniczenia dalszego rozwoju Doliny Krzemowej
Podsumowanie działy V						
VI.1.	Środowisko przyrodnicze Ameryki Południowej i problemy zagospodarowania Amazonii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Ameryki Południowej ▶ podaje kilka charakterystycznych cech amazońskich lasów deszczowych ▶ wymienia skutki wycinania amazońskich lasów deszczowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map porównuje rozmieszczenie wielkich form rzeźby terenu w Ameryce Południowej i Północnej ▶ wskazuje położenie wybranych obiektów geograficznych Ameryki Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy wyróżniające Amazonkę spośród innych rzek ▶ określa znaczenie amazońskich lasów deszczowych dla zachowania bioróżnorodności planety 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ oblicza rozciągłość południkową Ameryki ▶ wykazuje się świadomością odpowiedzialności krajów europejskich za postępujące wylesianie Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dyskutuje na temat przyczyn wylesiania Amazonii ▶ wyjaśnia, na czym polega konflikt interesów dotyczący sposobów zagospodarowania Amazonii

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
		Uczeń				

VI.2.	Sytuacja rdzennej ludności w Ameryce Południowej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, kogo nazywamy rdzennymi mieszkańcami Ameryki Południowej i Północnej ▶ opisuje wioski, domy i warunki życia rdzennych mieszkańców Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmiany kulturowe, którym ulegają rdzenni mieszkańcy Ameryki Południowej ▶ ocenia wpływ działalności górniczej i eksploatacji drewna na życie rdzennych mieszkańców Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia zagrożenia, na które są narażeni rdzenni mieszkańcy Amazonii ▶ wyjaśnia przyczyny zanikania kultur w Ameryce Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje skutki kolonizacji Ameryki Południowej dla jej rdzennych mieszkańców ▶ dyskutuje na temat możliwości pogodzenia interesów rdzennych mieszkańców i grup obcych za gospodarczym wykorzystaniem Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady działań podejmowanych przez rdzennych mieszkańców Ameryki Południowej, które mają na celu ochronę ich praw ▶ ocenia aktualną sytuację rdzennej ludności zamieszkującej Brazylię
VI. 3.	Dzielnice biedy w miastach Ameryki Południowej	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje warunki życia w dzielnicach biedy ▶ na podstawie fotografii opisuje wygląd dzielnic biedy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym są czynniki wypychające ludność zewsząd do miast ▶ wskazuje nierówności społeczne jako główną przyczynę powstawania dzielnic biedy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje różne przyczyny powstawania dzielnic biedy w miastach Ameryki Południowej ▶ wyjaśnia, czym jest szara strefa 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady pozytywnego wpływu działalności prowadzonej przez mieszkańców dzielnic biedy na funkcjonowanie miast ▶ opisuje i ocenia lokalizację dzielnic biedy w miastach Ameryki Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ odróżnia dzielnice biedy znajdujące się na różnych stopniach rozwoju ▶ dyskutuje na temat możliwych sposobów rozwiązywania problemów dzielnic biedy
Podsumowanie działy VI						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocenadopuszczająca	ocenadostateczna	ocenadobra	ocenabardzodobra	ocenacelująca
Uczeń						
VII.1.	Środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Australii ▶ na podstawie klimatogramów opisuje warunki klimatyczne wybranych miejsc w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia przykłady zwierząt i roślin żyjących w Australii ▶ na podstawie map opisuje zróżnicowanie ukształtowania powierzchni Australii ▶ wskazuje położenie wybranych obiektów geograficznych Australii i Oceanii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek pomiędzy położeniem geograficznym i warunkami klimatycznymi Australii ▶ opisuje położenie Wielkiej Rafy Koralowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje zróżnicowanie warunków klimatycznych w Australii ▶ opisuje warunki niezbędne do powstania rafy koralowej ▶ wyjaśnia powstawanie atoli 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek pomiędzy wyjątkowością fauny i flory Australii a przeszłością geologiczną kontynentu (poza stawianiem wizolacji od pozostałych kontynentów) ▶ charakteryzuje środowisko przyrodnicze Oceanii
VII.2.	Ludność i gospodarka Australii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Australii ▶ na podstawie danych charakteryzuje zmiany liczby ludności w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie danych opisuje strukturę PKB gospodarki Australii ▶ wymienia przykładowe gałęzie gospodarki ważne dla Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa przyczyny i skutki problemów z zaopatrzeniem w wodę suchych i półsuchych regionach Australii ▶ wyjaśnia działanie niecki artczyjskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dyskutuje na temat australijskiej polityki migracyjnej ▶ ocenia wpływ sadników europejskich narzędzi mieszkańców Australii ▶ wymienia cechy rolnictwa, przemysłu i usług w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia zasadność wykorzystywania przez Australię zasobów naturalnych (wody, węgla) do stymulowania swojego rozwoju gospodarczego ▶ opisuje wpływ turystyki na przyrodę Australii i Oceanii
VII.3.	Antarktyda	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Antarktydy ▶ na podstawie klimatogramów opisuje warunki klimatyczne panujące na Antarktydzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia, czym jest lądolód ▶ podaje przykłady zwierząt zamieszkujących Antarktydę 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wzajemne zależności pomiędzy zmianami klimatu a topieniem lądolodu na Antarktydzie ▶ wyjaśnia, dlaczego klimat na Antarktydzie jest zimny i suchy 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uzasadnia konieczność zachowania statusu Antarktydy określonego Traktatem Antarktycznym ▶ wyjaśnia mechanizm ruchu lądolodu oraz zjawisko cieniienia się lodowców 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przedstawiacele badań naukowych prowadzonych w Arktyce i Antarktyce
Podsumowanie działu VII						